

УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051:78

Дорошенко Т. В.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8751-421X>

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: tatjanadoroshenko25@gmail.com

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИКОНАВСЬКОЇ САМОПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті обґрунтовано доцільність застосування синергетичного підходу як методологічної основи дослідження проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. У результаті аналізу останніх досліджень і публікацій з'ясовано, що синергетика сьогодні стала якісно новим методологічним підходом у науковому пізнанні. Займаючи особливе положення серед інших підходів та активно реалізуючись в різних дослідженнях, синергетичний підхід орієнтований на виявлення закономірностей становлення і самоорганізації складних систем, однією з яких і є виконавська самопідготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні значення та визначенні основних напрямків застосування синергетичного підходу як методологічної основи дослідження проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Методологія. Методологічну основу статті становлять: принципові позиції теорії пізнання, а саме, науковість, історизм, діалектичність, об'єктивність, положення психології та педагогіки щодо гуманістичного спрямування освіти; філософські положення щодо особистості як до творця, суб'єкта культури та культурно-освітньої діяльності; філософсько-психологічні постулати щодо створення «Я-концепції» як стратегічного напрямку самоздійснення особистості. Важливого значення надається ідеям системного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, пов'язаних із музично-педагогічною діяльністю. Принципового значення в контексті дослідження набувають положення синергетики як науки, що вивчає процеси взаємодії і взаємозв'язку між елементами системи.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше обґрунтовано значення та визначено основні напрямки використання синергетичного підходу як методологічної основи дослідження проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Висновки. Зроблено висновки, що для виконання складних і комплексних завдань музично-виконавської діяльності музично-виконавська самопідготовка майбутніх учителів музичного мистецтва є конче необхідним елементом їх навчальних дій. Застосування досягнень синергетичної парадигми у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва дає змогу прослідкувати всезагальність синергетичних законів, яким підкоряються художні процеси, що здатні до самоорганізації. Саме це спонукає використовувати синергетичний підхід для аналізу розвитку та трансформації системи виконавської самопідготовки студентів.

Перспективним напрямом подальшого дослідження цієї проблеми вважаємо гармонізацію музично-теоретичного та виконавського блоків самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва як найважливішого досягнення нового синергетичного мислення.

Ключові слова: синергетичний підхід, виконавська самопідготовка, учитель музичного мистецтва, методологія.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток мистецької освіти, її орієнтація на гуманістичні цінності вимагає розгляду й застосування методологічних підходів, спрямованих на переосмислення усталених шляхів функціонування змістових та процесуальних сторін навчально-виховного процесу в закладах вищої музично-педагогічної освіти, ретельного добору адекватних сучасним реаліям технологій теоретичної і практичної сфер підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, зокрема до музично-виконавської діяльності, що дозволяє йому зробити здобутки музичної культури надбанням учнівської молоді.

Музично-виконавська підготовка, яка передбачає як аудиторні заняття, так і обов'язкову самостійну роботу, самопідготовку з виконавських дисциплін: постановки голосу, основного та додаткового музичного інструменту, хорового диригування, хорового та оркестрового класів для набуття виконавцем досконалої художньо-технічної майстерності, є провідним видом навчальної роботи у вищих мистецьких навчальних закладах.

Таким чином, теорія музичного виконавства, у тому числі виконавська самопідготовка, охоплює цілу низку складних проблем, вирішення яких вимагає різних методологічних підходів і спільних зусиль спеціалістів в галузі естетики, психології, педагогіки, музикознавства. Оскільки для здійснення професійної діяльності майбутній учитель музичного мистецтва має бути не тільки теоретично й практично підготовленим, але й бути готовим самостійно набувати виконавських компетентностей, визначати шляхи й способи музично-виконавської самоорганізації, самоосвіти й самореалізації, важливим є застосування синергетичного підходу. Методологія синергетичного підходу дозволяє вирішувати суперечності сучасної освіти, зокрема, музично-педагогічної, оскільки основні закони педагогіки розглядаються синергетикою з позиції теорії складноорганізованих систем як еволюція розвитку освітніх процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасними тенденціями розвитку наукових досліджень у сфері організації освітнього процесу є синергетичне світосприйняття, прагнення привнести його положення в діяльність закладів вищої та середньої освіти, де особистість студента або учня, викладача або вчителя розглядаються як складно організовані системи, які самостійно визначають напрями розвитку. При цьому освіті відводиться роль фактору, що активізує, спрямовує, забезпечує саморух, самозмінення, саморозвиток, самоуправління, самоорганізацію цих систем (А. Євтюков, І. Зязюн, В. Кушнір, В. Лутай, А. Семенова).

Методологічні основи сучасної педагогіки розробляли С. Гончаренко, Л. Рижко та інші. Теоретичні основи синергетики досліджували О. Князева, І. Пригожин, Г. Хакен. Проблеми синергетичного підходу в освіті присвячено праці В. Буданова, С. Женжери, О. Чалого.

Вказуючи на основоположне значення музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики та керуючись засадами методологічних підходів, у тому числі й синергетичного, Л. Гончаренко, О. Горбенко, Л. Гусейнова, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Щолокова, Н. Юдзіонок, Юань Янь та інші вказують на подолання суперечностей між старими й новими методами здійснення музично-освітнього процесу, між традиційними, усталеними та інноваційними тенденціями в музичній освіті.

Незважаючи на досить широке використання синергетичного підходу в музично-педагогічних дослідженнях, недостатнім, на нашу думку, є розгляд синергетичного підходу як методологічної основи дослідження проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета статті полягає в обґрунтуванні значення та визначенні основних напрямків застосування синергетичного підходу в дослідженні проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Методологія. Методологічну основу статті становлять: принципові позиції теорії пізнання, а саме, науковість, історизм, діалектичність, об'єктивність, положення психології та педагогіки щодо гуманістичного спрямування освіти; філософські положення щодо особистості як до творця, суб'єкта культури та культурно-освітньої діяльності; філософсько-психологічні постулати щодо створення «Я-концепції» як стратегічного напрямку самоздійснення особистості. Важливого значення надається ідеям системного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, пов'язаних із музично-педагогічною діяльністю. Принципового значення в контексті дослідження набувають положення синергетики як науки, що вивчає процеси взаємодії і взаємозв'язку між елементами системи.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше обґрунтовано значення та визначено основні напрямки використання синергетичного підходу в дослідженні проблеми виконавської самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Результати дослідження. Глибоко аналізуючи методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку, Г. Висянович зазначає, що педагогіка як наука, що має безпосередні впливи на формування особистості, її розвиток і саморозвиток, вимагає чіткого й послідовного визначення та дотримання методологічних засад її функціонування [1, 9]. На думку Н. Ничкало, вся педагогічна діяльність як складна система базується на методологічних знаннях. Аналізуючи процеси

методологічного дозрівання педагогів-дослідників, учена доводить необхідність формування в педагогів методологічної культури [8, 23].

Визначення методологічної культури науковці В. Красвський, Н. Боритко, І. Соловцова, А. Байбаков, Л. Шипіліна, Ю. Сенько, П. Кабанов, С. Сисоева та інші пов'язують із здатністю педагога-дослідника глибоко вникати в сутність педагогічних процесів, осмислювати і проектувати стратегії методологічного пошуку, а також творчо застосовувати сучасні концепції, методологічні підходи та методи пізнання.

Окремі методологічні підходи в організації освітнього процесу у закладах вищої освіти були предметом дослідження українських науковців, більшість з яких переважно описуються в контексті дослідницької діяльності: синергетичний підхід (А. Вірковський, І. Зязюн, О. Робуль, Т. Тюріна та ін.); особистісно-орієнтований (І. Бех, О. Пехота та ін.); компетентнісний підхід (Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун та ін.).

Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає проведення активної навчальної роботи з оволодіння вміннями музично-виконавської діяльності. Музично-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва є невід'ємною й важливою складовою його фахової підготовки, оскільки для здійснення музично-педагогічної діяльності вчитель повинен володіти виконавськими навичками, вміти виконувати твори різного ступеня складності, знайомити дітей з історією їх створення, вчити розрізняти стилістичні особливості та засоби музичної виразності, акомпанувати, читати з листа, транспонувати, володіти вміннями та навичками творчого музикування, виразно виконувати вокальні твори. Увага науковців у сфері мистецької освіти зосереджується на досягненні дієвого взаємозв'язку між вихованням художнього мислення та формуванням практичних навичок студентів, раціональною організацією їх виконавського апарату та розвитком потреб самовираження в активному музичному виконавстві (Л. Гусейнова, М. Давидов, Г. Коган, М. Крицький, Ю. Цагареллі, Я. Мільштейн).

Музичне виконавство – це мистецька сфера, що має свої закономірності, принципи естетичного узагальнення, специфічні методи естетичного мислення й виражальні засоби художньої діяльності, це особливий різновид музичної діяльності, що визначається як творчий процес відтворення композиторського задуму засобами виконавської майстерності.

Виконання музичного твору – складний творчий процес, який починається з грамотного прочитання нотного тексту, осягнення його у взаємозв'язку сприйняття і відтворення, передбачає створення високохудожньої інтерпретації.

Музично-виконавська діяльність характеризується внутрішньою творчою алгоритмічною послідовністю, яка проявляється у поетапній роботі музиканта-виконавця над музичним твором, поетапному формуванні ідеального музичного образу та компонентів професійної майстерності [4].

О. Горбенко відмічає, що педагогічні погляди на основоположне значення музично-виконавської діяльності в професійній підготовці майбутнього вчителя музики, аналіз наукової та методичної літератури (Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Щолокова) дали змогу встановити ключове місце музично-виконавської компетентності в структурі професійної компетентності майбутнього вчителя музики [3]. Музично-виконавська компетентність майбутнього вчителя музики, формуючись у процесі аудиторних занять (переважно індивідуальних) та позааудиторної діяльності, зокрема у виконавській самопідготовці, разом із самостійною роботою є одним із видів самостійної навчальної діяльності студентів.

Виконавська самопідготовка – складне явище, що охоплює цілу низку проблем, вирішення яких вимагає застосування різних методологічних підходів, зокрема синергетичного. Це пояснюється тим, що синергетика – наука, що вивчає основні закони самоорганізації складних систем будь-якої природи, або «наука про взаємодію», а для здійснення професійної діяльності майбутній учитель музичного мистецтва має бути готовим самостійно набувати виконавських компетентностей, визначати шляхи й способи музично-виконавської самоорганізації, самоосвіти й самореалізації.

За Г. Хакеном, синергетика займається вивченням систем, що складаються з великої кількості частин, компонентів або підсистем, які взаємодіють між собою тим чи іншим способом [2], що спричиняє утворення стійких структур і самоорганізації у складних системах [10].

Таким чином, синергетика – це універсальна світоглядна наука, що вивчає основні закони і механізми самоорганізації складних систем, це теорія самоорганізації.

Її виникнення й набуття статусу метанауки пов'язане з новими можливостями стратегій та стилістики мислення, що дають нетрадиційні підходи до багатьох проблем і призводять до відмови від лінійних моделей на користь нелінійних, нерівноважних, самоорганізованих. Найважливішим здобутком синергетики є виявлення загальних закономірностей самоорганізації в розвитку всіх явищ буття, а також загальної тенденції до прогресу цієї самоорганізації [5, 85].

Сьогодні синергетика активно проникає у сферу освіти: на зміну інформаційній парадигмі освіти, спрямованої головним чином на збільшення кількісних параметрів знань, приходять критично-креативна

парадигма освіти – набуття навичок критичного мислення, уміння застосовувати знання на практиці. При цьому відбувається зміна ролей учасників навчального процесу. Заклад вищої освіти не просто забезпечує викладання, як раніше, а мобілізує студентів на навчання, зокрема самонавчання. Якщо стара парадигма передбачала, головним чином, розроблення нових програм та курсів і трансляцію їх від викладача до студентів, то нова – передбачає створення атмосфери відповідальності, середовища, що стимулює самоосвітню навчальну діяльність, самопідготовку. Так, М. Князян зазначає, що визначальною рисою сучасного освітнього процесу у вищій школі є збільшення питомої ваги самоосвітньої навчальної діяльності студентів, зокрема самостійної роботи, необхідної для раціонального оперування різноманітною інформацією та швидко накопичуваними обсягами даних у розв'язанні нових, нестандартних проблем та суспільних викликів [6, 194].

Методи дослідження, пропоновані синергетикою, збагачують теорію пізнання і можуть бути широко використані в інноваційно-креативній діяльності, якою, зокрема є виконавська самопідготовка. Основною складовою синергетичної парадигми в педагогіці є принцип самоорганізації складної системи. Самоосвіта – соціальний механізм самоорганізації людини як фахівця, засіб сприяння адаптації до нестійкості, самореалізації на перспективу у двох протилежних сферах – універсалізації та спеціалізації. Тому самоорганізація в площині педагогіки розуміється як процес або сукупність процесів, що відбуваються в системі, сприяють підтримці її оптимального функціонування, процесам самокристалізації, самовідновлення і самозміни [9, 290].

Стосовно гуманістичного змісту синергетичної парадигми В. Кремень зауважував, що «синергетика як методологічна парадигма безпосередньо стосується філософії людиноцентризму, яка є виміром сучасної людини. Це означає, що в умовах сучасного інформаційного світу... недоцільно користуватися старими методами і моделями, оскільки вони використовують як базисні методи лінійного мислення й лінійних «наближень» [7, 279].

Синергетичний підхід дозволяє методологічно посилити значущість процесу самовизначення, самоорганізації й розвитку особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі його виконавської самопідготовки як суб'єкта діяльності. Базовими можна визначити такі напрямки його застосування:

- орієнтація майбутніх учителів музичного мистецтва на пошук індивідуальної стратегії в музично-виконавській діяльності;
- спонукання майбутніх учителів музичного мистецтва до виконавської самоорганізації, що передбачає надання студентам можливості самостійно знаходити шляхи до розуміння авторського задуму твору, визначати мету, предмет і засоби діяльності, обирати відповідні способи й послідовність виконання дій;
- орієнтація студентів як суб'єктів підготовки на активно-творчу позицію;
- створення середовища, що забезпечує свободу самовираження і самореалізації особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- актуалізація принципів ініціативи, творчості, активності, самостійності;
- активізація процесів саморегуляції, стимулювання рефлексивної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Висновки. Таким чином, для виконання складних і комплексних завдань музично-виконавської діяльності музично-виконавська самопідготовка майбутніх учителів музичного мистецтва є конче необхідним елементом їх навчальних дій. Застосування досягнень синергетичної парадигми у виконавській самопідготовці майбутніх учителів музичного мистецтва дає змогу прослідкувати всезагальність синергетичних законів, яким підкоряються художні процеси, що здатні до самоорганізації. Саме це спонукає використовувати синергетичний підхід для аналізу розвитку та трансформації системи виконавської самопідготовки студентів.

Перспективним напрямом подальшого дослідження цієї проблеми вважаємо гармонізацію музично-теоретичного та виконавського блоків самопідготовки майбутніх учителів музичного мистецтва як найважливішого досягнення нового синергетичного мислення.

References

1. Васянович Г. П. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку. *Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал*, 2013. № 3. С. 9–31.
Vasianovych, H. P. (2013). Metodolohichni konteksty pedahohichnoi nauky na suchasnomu etapi yii rozvytku [Methodological contexts of pedagogical science at the present stage of its development]. *Pedahohika i psykhologhiia profesiinoi osvity: naukovo-metodychnyi zhurnal – Pedagogy and psychology of vocational education: a scientific and methodological journal*, 3, 9–31.

2. Герман Хакен. Принципы работы головного мозга: Синергетический подход к активности мозга, поведению и когнитивной деятельности. Москва: «Пер'сэ», 2001, 314 с.
Khaken, H. (2001). Printsipy raboty golovnogo mozga: Sinergeticheskiy podhod k aktivnosti mozga, povedeniyu i kognitivnoy deyatelnosti [Principles of the brain: A synergistic approach to brain activity, behavior and cognitive activity]. Moscow, Russia: «Per'se».
3. Горбенко О. Б. Формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.04. Кіровоград, 2010. 23 с.
Horbenko, O. B. (2010). Formuvannya muzychno-vykonavskoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of musical and performing competence of the future teacher of music in the process of professional training]. Extended abstract of candidate's thesis. Kirovograd, Ukraine.
4. Кавун О., Гусейнова Л. До сутності поняття «музично-виконавська діяльність». *Вісник студентського наукового товариства*: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. 2011. Випуск 7. С. 103–105.
Kavun, O., & Huseinova, L. (2011). Do sutnosti poniattia «muzychno-vykonavska diialnist» [To the essence of the concept of «musical performance»]. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva – Bulletin of Student Scientific Society* : Nizhynskiy derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia, 7, 103–105.
5. Княжева І. А. Системний і синергетичний підходи дослідження феномена «методична культура майбутніх викладачів педагогічних дисциплін спеціальності «Дошкільна освіта». *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. Педагогічні науки № 2 (49) травень 2015. С. 82–87, С 85.
Kniazheva, I. A. (2015). Systemnyi i synerhetychnyi pidkhody doslidzhennia fenomena «metodychna kultura maibutnix vykladachiv pedahohichnykh dystsyplin spetsialnosti «Doshkilna osvita» [Systemic and synergistic approaches to studying the phenomenon «Methodological culture of future teachers of pedagogical disciplines of the specialty" Preschool education»]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho – Scientific bulletin of the V. U. Sukhomlynsky State University of Mining. Pedahohichni nauky*, 2 (49) traven. 82–87, 85.
6. Князян М. О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки: дисертація доктора педагогічних наук: 13.00.04. Одеса, 2007. 456 с.
Kniazian, M. O. (2007). Systema formuvannya samostiino-doslidnytskoi diialnosti maibutnix uchyteliv inozemnykh mov u protsesi stupenevoi pidhotovky [The system of formation of independent research activities of future foreign language teachers in the process of advanced training]. Candidate's thesis. Odesa, Ukraine.
7. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людино центризму. Київ: Педагогічна думка, 2012. 368 с.
Kremen, V. H., & Ilin, V. V. (2012). Synerhetyka v osviti: kontekst liudyno tsentryzmu [Synergetics in education: the context of man of centralism]. Kyiv, Ukraine: Pedahohichna dumka.
8. Ничкало Н. Г. Методологічна культура в науковому зростанні педагога-дослідника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб.наук. пр.* Київ–Вінниця: ТОВ «Планер», 2016. Вип. 44. С. 22-29, 23.
Nychkalo, N. H. (2016). Metodolohichna kultura v naukovomu zrostanni pedahoга-doslidnyka [Methodological culture in the scientific growth of the teacher-researcher]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: Zb.nauk. pr. – Modern Information Technologies and Innovative Methods of Training in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems: Collection of Scientific Papers*, Kyiv–Vinnytsia, Ukraine: TOV «Planer». Issue 44. 22–29, 23.
9. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід: монографія / За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2011. 389 с.
Profesiina pedahohichna osvita: akme-synerhetychnyi pidkhid: monohrafiia [Vocational pedagogical education: akme-synergistic approach: monograph]. (2011). O. A. Dubaseniuk(Ed). Zhytomyr, Ukraine.
10. Хакен Г. Синергетика. Москва: Мир, 1980. 405 с.
Khaken H. (1980). Synerhetyka [Synergetics]. Moscow, Russia: Myr.

Doroshenko T.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8751-421X>

Doctor of Education, Professor

Head of the Arts Disciplines Department

T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: tatjanadoroshenko25@gmail.com

SYNERGY APPROACH AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR FUTURE TEACHERS' SELF-TRAINING FOR MUSIC PERFORMANCE

The rationale of synergy approach as a methodological basis for future teachers' self-training for music performance has been explained in the article. As a result of the recent studies and publications analysis, it has been found out that synergy has become a qualitatively new methodological approach in scientific area. Occupying an exceptional position among other approaches and actively realizing in various studies, synergy approach targets at the identification of the patterns of formation and self organization of complex systems which future teachers' music performance self-training is.

Article's purpose is to prove the significance and define the main directions of the implementation of synergy approach as a methodological basis for future teachers' self-training for music performance.

Methodology. The methodological basis of the article is the following: the fundamental viewpoints of the theory of knowledge: scientific character, historicism, dialecticism, objectivity, attitude of psychology and pedagogy to humanistic orientation of education; philosophical views on the personality as the creator, the individual of culture and education; philosophical and psychological postulates about the creation of "I-concept" as a strategic direction for self-realization of personality. Great importance has been given to the systematic approach to the analysis of pedagogical phenomenon and processes associated with musical and pedagogical activities. Principal significance in the context of the research, acquires the position of synergy as a branch of science that studies the processes of interaction and relationship between the elements of the system.

Scientific novelty. For the first time, the significance of synergy approach as a methodological basis for future teachers' self training for music performance has been proved; and main directions how to use the approach in practice have been defined.

Conclusions. Future teachers' music performance self training is a vital element for accomplishing complex educational tasks. The use of synergy paradigm in future music teachers' professional training allows following the generality of synergy laws, which are the subject to artistic processes that are capable of self-organization. This is precisely that encourages the use of synergy approach to analyse the development and transformation of students' music performance self-training system.

As the perspective for further study of the issue we consider the harmonization of musical and theoretical with performing components of future teachers' music performance self training as the most important achievement of a synergy thinking.

Key words: *synergy approach, self-training for music performance, music teacher, methodology.*

Стаття надійшла до редакції 24.04.2019 р.

Рецензент доктор педагогічних наук, професор А. О. Міненко